

Viktorija Jurgelevičiūtė,

Pasvalio Petro Vileišio gimnazijos 2c klasės mokinė

Palyginimai Mariaus Katiliškio romano „Užuovėja“ novelėje „Kulė“

Mariaus Katiliškio knyga „Užuovėja“ – novelių romanas. Jis sukurtas iš prisiminimų. Kūrinyje aprašytas kaimo gyvenimas iki Antrojo pasaulinio karo. Knyga parašyta Amerikoje. Pagrindinė mintis, kad bėgant laikui vertybės labai keičiasi. Kaip gražiausi žmonės pristatomi senoliai, o jaunimas vertinamas nelabai palankiai. Veiksmas vyksta vienerius metus. Novelės „Kulė“ apimtis yra 19 puslapių. Kiekviename puslapyje galima aptikti po vieną ar po kelis palyginimus. Jų skaičius nėra labai didelis, bet rašytojas vartoja ir kitokių meninės raiškos priemonių, kurios pagyvina tekstą, sukuria įdomų meninį vaizdą. Palyginimai yra labai įvairūs, nerastume nė vieno tokio pat.

Kūrinyje pasakojama apie kalvę, kūlimo procesą. Tai atsispindi ir palyginimuose: „*Kuliamoji drebėjo, lyg perkūnų spardoma*“. Autorius aprašo ir pagrindinio veikėjo kalvio gyvenimą bei dirbtuvę. Kalvės išvaizda pateikiama nemaloniai: „*kalvė kaip senės dantys išklibus*“.

Rašytojas dažniausiai ką nors pašiepia, tačiau ne ciniškai: „*tas pašėlęs maurojimas, kaip nuo bandos nusibaudusio jaučio*“. Galima rasti ir gražių palyginimų, kurie sukurti iš visiškų smulkmenų: „*Voratinkliai suposi pastogėse apdulkėję, kaip šerkšnas aptraukti*“, „*Mašinos užimas slėnio dugne prislopo, lyg nesiekdamas žemės*“, „*Juodas ir blizgantis, lyg prakaitu apsipylęs katilas*“, „*buvo ten avižos, ir tokios ilgos kaip rugiai*“. Šie palyginimai sukuria menišką tekstą, bet įsiterpia ir pašaipūs, kurie pralinksmina. Taip kūrinys įgauna savotišką vaizdą ir nuotaiką.

Galima aptikti sakinių, kur lyginami gyvūnai. Autorius vartoja tik naminių gyvulių pavadinimus, parodydamas, kad jam svarbus kaimas: „*kaip arkli pentiniais baksnojo, ragino*“. Norima parodyti, kad gyvūnai nėra prastesni už žmones. Jie labai panašūs į mus ir yra giminingi. Žmogus išsivystė iš gyvulio ir ištobulėjo, tačiau mus sieja panašumo ryšiai: „*Įjunkai, Elyzai, į talkas kaip avinas tekis į svetimą bandą*“, „*Nusimušdavom abudu kaip gaidžiai belakstydami*“. Šie palyginimai labai žaismingi.

Daug dėmesio sulaukia ir pats žmogus. Rašytojas pašiepia tik jaunesnius: „*susileido kaip senmergė cimbakvarka bobnyčioje*“. Jis pasišaipto iš žmogaus išvaizdos: „*mašinistas pakilo*

visas prakaitu permirkęs, pasišiaušęs blankioje šviesoje, kaip galvažudys iš urvo“, „*Kojos kaip vežlankiai išlinkusios*“, „*Kaip kipšas visas alyvuotas*“. M. Katiliškis pabrėžia jaunimo nemokšišumą: „*jis šoko, lyg atsimušęs nuo daržinės durų*“. Autorius parodo, kad žmogus nėra tobulas, turi daug trūkumų, sensta ir daug ko nežino.

Kūrinyje tarpusavyje yra lyginami įvairūs daiktai: „*dumplės atsidvesia tartum perdurta kiaulės pūslė*“. Palyginimu sakoma, kad vynas yra stiprus gėrimas: „*vynas kaip verdantis degutas užkaitintų kraują*“. Autoriui užkliūna plačios kelnės: „*ištemptas kaip būgnas kelnes*“. Lyginamas mašinų garsas: „*mašina sukaukdavo kaip gaisro sirena*“. Dažniausiai palyginimuose minimi daiktai yra susiję su kaimu.

Akivaizdu, kad Marius Katiliškis gerai pažįsta ir myli kaimo gyvenimą, gamtą. Jis vertina įvairias smulkmenas, atsižvelgia į dalykus, kurių paprastai nepastebime. Autoriaus sukurti palyginimai nėra vienodi, visi labai savotiški. Daugiausia palyginimų vartoja rašydamas apie žmones, gyvūnus, daiktus. Tai mėgstama rašytojo stiliaus priemonė.